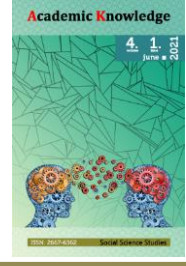

Academic Knowledge 4 (1), 125-128.

Makalenin Türü / Article Type : Kitap İncelemesi / Book Review
Geliş Tarihi / Date Received : 30.03.2021
Kabul Tarihi / Date Accepted : 20.05.2021
Yayın Tarihi / Date Published : 30.06.2021
Yayın Sezonu / Pub. Date Season : Bahar / Spring

Şiirsel ve Derinlikli Bir Akademik Metin:

Kırılan Işık Olsun (Sezai Karakoç Şiirinde Işık / Gölge Halleri & Etkilenmeler...)*

Bülent Ayanoglu**

"Ettik o kadar ref-i taayyün ki Neşâtî

Âyine-i pür-tâb-ı mücellâda nihâmuz."

Neşâtî

Ülkemizdeki akademik geleneğin araştırmacılara salık verdiği, yer yer dayattığı bazı yöntemler, üsluplar vardır. Ürettiklerinde, yazdıklarında akademisyenin tarafsız olması, bilimsel bir tutum takınması beklenir. Bilimin ana disiplinlerinde -özellikle fen ve sağlık alanlarında- bu tutum hayati bir değer taşır ve pozitif bilimlerde yeterli görülebilir. Sosyal bilimler alanında da objektif olmak, bilimselliği korumak öne çıkan/çıkarılan özelliklerdendir. Fakat diğer ana disiplinlere nazaran, bir sosyal bilimcinin kişisel yaklaşımını ortaya koymasına, kendi yöntem ve biçimini sergilemesine imkân tanıyan bir özgürlük alanı da olmalıdır. Sosyal bilimlerin alt çalışma alanlarından olan edebiyat araştırmalarında ise bu alan daha da geniştir. Fakat fıkıh tabiriyle ifade edilecek olursa, bu "helal dairesi geniş" olduğu hâlde onu daraltan, edebiyat araştırmacısının yazdıklarında/ürettiklerinde kendisinin de bir edebî metin kurmasını, özgün bir üslup oluşturmasını engelleyen bir akademik geleneğe sahibiz maalesef. "Akademik" babaların/hocaların otoriter tutumları ile yetişen nesiller, farkına bile varmadan, kendi üretimlerinde, kendi talebelerinde de bu geleneğin sürmesine sebep olurlar. Buna rağmen, zaman zaman bu sert kabuğu kırmaya çalışan/başaran isimler/çalışmalarla karşılaşabiliyoruz. Bu yolda ortaya konmuş bazı edebiyat araştırmalarına, bu alanda yazılmış makalelere, çalışmalara baktığımızda bir yandan anlatımı ve yaklaşımı ile öne çıkan, öte yandan araştırma ve incelemelerindeki derinlikle okurun -aklıyla birlikte- gönlünü kazanan isimler görebiliyoruz.

Türk akademisinde bu yolu zorlayan isimlerden biri de Prof. Dr. Fatih Arslan'dır. Arslan, çalışma konusu olarak ele aldığı isimleri, eserleri incelerken akademik tutumun

* Prof. Dr. Fatih Arslan'ın yazının konusu olan kitabı: Arslan, F. (2019). Kırılan Işık Olsun (Sezai Karakoç Şiirinde Işık / Gölge Halleri & Etkilenmeler...). Ankara, Akçağ Yayınları.

** Arş. Gör, Mardin Artuklu Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, e-posta: bulentayanoglu@gmail.com, orcid.org/0000-0001-6750-9627

gerektirdiği bilimselliği ve tarafsızlığı korumaya çalışırken yine de kendi has bir usule yönelir. Daha da ilginç ve önemli olanı ise Arslan'ın inceleme ve eleştiri metinleri yer yer şiirsel bir hüviyet kazanan bir üsluba bürünür. Fatih Arslan, yeni Türk edebiyatı alanındaki bu çalışmalarında, akademik geleneğin tetkik ve tenkit usulleri ile modern edebiyat kuramlarını ve inceleme yöntemlerini mezceder. Sosyoloji, felsefe, siyaset, psikoloji, tarih gibi farklı alanlarda yaptığı çok boyutlu okumaların çalışmalarına yansımaları yoğun bir biçimde görülür. Arslan'ın yazıları, edebî metinlerin çözümlenmesi, yazar ve şairlerin anlatılması/anlaşılması aşamalarında, her metnin ihtiyaç duyduğu yan okumalarla zenginleşen ve derinleşen araştırmaların izleri ile okuru karşılar. Akıcı ve etkili bir anlatımla da bu okuru kendine bağlar. Daha geniş bir yazıda Arslan'ın çalışmaları, bu iki temel yönüyle ele alınmalıdır: İlkin çok boyutlu ve derinlikli bakışla oluşan araştırma/inceleme/eleştiri kültürümüz açısından yeri ve getirdiği farklılıklar, ikinci olarak da çok nadir görülen şiirsel anlatım özellikleri. Bu kimliğine kısaca değindiğimiz, Arslan'ın çalışmalarını ana hatlarıyla ve biçimsel temel özellikleriyle tarife çalıştığımız bu girişten sonra, meramımızı izah için Arslan'ın yazdıklarına bakmak faydalı olacaktır. Bu noktada makaleleri ve kitapları arasında verilebilecek en iyi örnek, Türk şiirinin yaşayan en büyük isimlerinden Sezai Karakoç'u ele aldığı çalışması olacaktır.¹

Kırılan Işık Olsun üst başlığı bu kitabın şiirsel anlatımının ilk işareti olarak okuru karşılar. Konu şiirdir, Sezai Karakoç'tur. Karakoç, şiiri ve yaşamıyla bir karşı duruştur. Karakoç'un sesi, sözü; insanlardaki samimiyetsizliğe, azgınlığa, çıkarıcılığa, yozlaşmaya, yabancılaşmaya bir isyandır. Şiirinin ihtişamı ve aydınlığı, insanî duyarlılığı, güçlü ve tavizsiz karakteriyle birleşir. Böyle bir şairi ve şiirini anlarken/anlatırken Arslan'ın kitap için oluşturduğu *İçindekiler* tablosu, mısralar biçiminde akmaktadır: "*Kenara Çekilelim / Gölgeye Başlangıç*" , "*Korkumuz, Ufkumuz Gölge... / Histerik İllüzyon... / Derinlik, Gölge Girdabı*" gibi. Yazar, Karakoç'u anlatırken kuvvetli bir imgelem dünyası oluşturur. Bu büyülü dilin sarıp sarmaladığı Arslan'ın kitabında, *Karakoç'un şiirinde ışığın hâlleri* ve *gölgenin oyunları*, bu şiirin kaynakları, Karakoç'un şiirindeki etkiler/*etkilenmeler* anlatılır.

Soğuk ve resmî ifadelerin, yerini çarpıcı ve akılda kalıcı anlatımlara devrettiği bu kitapta Arslan, ön sözde Karakoç'u neden yazdığını ifade eden bir itirafta bulunur: "...bu satırları yazanın Karakoç'un yazdıklarına meftun olması gibi...". Öte yandan Karakoç'un *etkileyen* bir şair olduğunu söyledikten hemen sonra aynı zamanda *etkilenen* bir şiir kurduğunu tespit eder.² Arslan, ışık, gölge, etkilenme ve daha birçok kavramı (rit, mit, ide, vb.) kullanarak Karakoç'un şiirini okura açmaya/sergilemeye çalışır. *Kırılan Işık Olsun*'u okurken, hakkında bu kadar çok şey söylenen ve birçok önemli çalışma da yapılan Karakoç'un hâlâ düşünsel haritasının tam olarak çizilemediğini ve şiir dünyasının henüz tümüyle gezilemediğini görüyoruz. Bu kitapta Arslan, Karakoç şiirinin gün yüzü görmemiş noktalarına yönelir.

---

¹ Arslan, Fatih (2019). *Kırılan Işık Olsun* (Sezai Karakoç Şiirinde Işık / Gölge Halleri & Etkilenmeler...). İst., Akçağ Yay.

² Zaten Karakoç da birçok şiirinde ve yazısında örneğin Şeyh Galip'ten, Fuzuli'den, gelenekten, Doğulu ve Batılı birçok büyük sanatçıdan, düşünürden etkilendiğini dile getirmiştir.

Yazar ilk üç bölümde ışık, gölge ve renk kavramlarını merkeze alan bir girişle başlar. Bu kısımlarda Arslan, Karakoç'un şiirinde neyi, nasıl arayacağını tarif ederek araştırmasının teorisini ortaya koyar, kuramsal zeminini oluşturur. *Kenara çekilip* Bachelard'dan el alır ve *karanlıkları bozup* ışıklar, tayflar, gölgeler âlemine dalar. Wittgenstein'ın siyahını genişçe yorumlayarak kendi kuramına katık eder. Siyahın gölgedeki yeri, gölgeyle ilişkisi konusunda altı kalın kalın çizilecek yeni yorumlar, bakışlar ortaya koyar. Arslan, bir sonraki bölümde Karakoç'un şiirinde gördüğü izlenimci (empresyonist) yaklaşımın izahının ilk işaretlerini verir. Mesela bu ilk kısımlardan birinde geçen *gölge girdabı* şeklindeki ifade, okuru lirik bir atmosfere sokar, sersemletir. Bereket versin ki, peşi sıra gelen kuramsal yaklaşımlar metnin akli boyutuna tekrar döndürür okuru. Yazarın özgün ve akıcı eleştirel üslubu, kendi kişisel anlam arayışları metin boyunca (ve aslında diğer yazdıklarında da) sürer. Kitabın metnindeki yoğun dikkat, derin yorumlar, farklı bakışlar iyi kurgulanmış gerilim ve düzen içinde ilerler.

Nuh Dağı'nın Alevi diye başlayan bölümden sonra, Karakoç şiirini daha iyi anlamak için, *yapısökücü* denebilecek bir biçimde, bütünü oluşturan içeriği imgesel-simgesel boyutlarıyla çözümlenmeye başlar. Bir medeniyet şiiri de diyebileceğimiz Karakoç şiiri, İslam medeniyetinin parlayan ve sönen ışığını, karanlık ve aydınlık hâllerini anlatır. İslam medeniyetinin Karakoç ve insanımız üzerindeki etkileri çeşitlendirilerek anlatılır. Bu kısımlarda; Kur'an-ı Kerim'in yoğun yansımaları, Kitâb-ı Mukaddes'te Tanrı'nın ışık olarak algılanışı hakkındaki sembolizm, Hz. Meryem'in Karakoç şiirinde çok-katmanlı anlamlarla yer buluşu, vb. tespitlerle yapı ve anlam çözümlenmesine devam eder.

Karakoç şiirinde ritüel bir biçimde devamlılık gösteren unsurlar, örneğin *Âyinler* başlıklı şiirleri, bu şiirlerde tekrarların önemsenişi, İslam'ın mitik sayılabilecek unsurları, Tanrı dışındaki her şeyin kopya/yansıma, Tanrı'nın asıl yaratılmışların (ve tabii ki insanın) gölge oluşu, insanın ve varlığın "*kırılıp dökülüp yokluğa karışan*" bir ayna olarak betimlenmesi, bütün bunlar, Karakoç'un şiirlerinde Arslan'ın kuramsal temellere dayanarak tespit ettiği şeylerdir. Edebiyatta nesne kavramı üzerine önemli çalışmaları da olan yazarın Karakoç şiirinde nesneyi de ele alıp ışıkla ilişkilendirmesi, nesneyi ışığa ve gölgeye göre konumlandırması/anlamlandırması kayda değer bir başka noktadır.

Kitabın çok farklı alan okumalarıyla kurulmuş, düşünsel planda çok sağlam bir temel üzerine oturduğunu tekraren söylemek gerekir. Yazarın bu düşünsel temel üzerine söyleyeceği daha birçok şey olmasına rağmen kendini geri çekip Karakoç'a ve onun eserine yönelmeyi tercih ettiği görülür. *Işık, gölge, etkilenmeler* kavramlarının yanına üç nokta (...) koyan Arslan, şiirin ontolojik, imgesel, arketipsel, simgesel çözümlenmelerini sürdürür. Çağdaş bir masal/efsane (mit) anlatıcısı, modern bir mesnevihan (Leylâ ile Mecnûn) olarak Sezai Karakoç'u anlatır. *Hurûf-ı mukattaa*'dan sayılan Tâhâ (Taha'nın Kitabı) ile de Karakoç'taki gizemciliği, *letrizmi* yine ana bağlama sadık kalmaya çalışarak anlatır.

Kırılan Işık Olsun kitabı çalkanan bir denizin durulması gibi **BİR Nihayet BİR** adlı bölümle Arslan, kendisinin de yaşadığı bu helecayı, derinden hissettiği ve kendisini yoran bu heyecanı artık sona erdirmek ister gibidir ve bunu bize de duyumsatarak kitabını bitirmesi gerektiğini anlatır. Bu bölümün başlığında geçen BİR kavramı Karakoç şiirinin de

bütünselliğine, birliğine de bir vurgudur aslında. Zıtlıklar bile bu bütünselliği, birliği vücuda getirmek içindir. Tanrı da zaten *birdir*. Varlık da Tanrı'nın bir yansıması olarak aslında bütündür, birdir. Arslan, Karakoç şiirindeki laytmotifleri (Hızır, Leylâ, gül) vurgulayarak bu birliği daha da tahkim eder.

Fatih Arslan, edebî sözle, şiirle ve özellikle Sezai Karakoç'la tanıştıktan sonra bu kitabı yazmayı hayal etmiştir sanki. Cümlelerdeki düşünsel ve bilimsel altyapı, Karakoç şiirinin künhüne vardığını gösteren ifadeler, kelimelerin büyük bir iştiaqla, aşkla birbirini bulup yerine oturması, bunların tümü ve daha fazlası bize bunu hissettirmektedir. Ön sözde "... bir akış, bir serencam, bir ruh devriminin adı değil; o ailenin sadık bir yapıcısı olmak niyetiyle edilgen bir dille yazıldı. Yazanı bendim... Sadece yazıldı ve yazıldı..." diye dile getirdiği bir ruh hâli ile yazmış. Yıllarca birikmiş hislerin, okumaların, yorumların, fikirlerin hasılasıdır bu kitap. Sonunda yer alan zengin kaynakçası ile birlikte Arslan'ın bu kitabının değerlendirilmesi çok önemli bir işlev görecektir. Yazar, bir kısmını ön sözde andığı çoğunu kaynakçada belirttiği isimlere şükranını bihakkın dile getirir. Kaynakçada andığı Adorno'dan Sartre'a, Baudrillard'tan Todorov'a, Eco'dan Scarry'ye ve diğer tüm yazarlara, düşünürlere, kendisine hocalık etmiş tüm isimlere (özellikle şair/hoca Prof. Dr. Tarık Özcan'a) varıncaya kadar hepsinin izini, kendi ruhunun ve aklının ışığına bulayarak, kendi rengine dönüştürerek verir.

Bir okur olarak bu kaynakçanın tümünü okumasanız bile, okuduklarınızın izini kitapta sürmek ve bu fikirlerin nasıl dönüştürüldüğünü, bunlarla yeni sözlerin, yeni fikirlerin nasıl kurulduğuna keyifle şahitlik edersiniz. "*Ben cenneti hep bir çeşit kütüphane olarak düşlemişimdir.*" diyen J. L. Borges'in ne kadar haklı olduğunu böyle yazarların cümlelerinde görürsünüz. Yazar, edilgen bir anlatım kullansa da kendi cümleleri ve temellük ettiği fikirleriyle çok önemli, zihin açıcı ve akıcı bir eser ortaya koymuştur. Arslan, kitap boyunca Karakoç'u, insanı ve evreni anlattıkça, başta verdiğimiz Neşâtî'ye ait mısralardaki gibi aslında kendini (insanı, bizi) gizlemeye çalışmıştır. Belki de aynadaki yansımalar da, aynanın kendisi de biziz.

Kitabın adıyla bitirelim o hâlde; "*Kırılan ışık olsun*" da kalpler olmasın...